

Het produceren van een tournee

Door Quintijn Relouw

In opdracht van Toneelacademie Maastricht
Bachelor Regie – Mei 2023

Inhoudsopgave

- 3. Inleiding**
- 4. Het begin van het avontuur**
- 6. Confrontatie met een realiteit
Het belang van Visuele documentatie**
- 7. Foto's van Whistleblowers**
- 8. Kan het naar Nederland komen?**
- 9. Lijst met gecontacteerde
personen/instanties**
- 10. Verstuurde e-mail**
- 12. Onder welk kopje val je? – Deel 1
Soms vindt een onderwerp jou**
- 13. Prijzen onderhandelen
Verrassingen tijdens productie**
- 14. Geweld**
- 15. Rouwen?**
- 16. Hoe nu verder met de voorstelling?
Onder welk kopje val je? -Deel 2**
- 17. Begroting**
- 18 – 22. Recensies**

Inleiding

In dit Essay neem ik u mee langs mijn eigen ervaringen bij het tot stand komen van de voorstelling Whistleblowers die ik in 3 maanden tijd in Johannesburg in 2022 heb gemaakt. Ik leg de nadruk op het produceren van de Nederlandse tournee die hieruit voort is gekomen. Waar liep ik tegenaan, wat waren leermomenten en hoe nu verder?

Ik hoop dat dit document relevant is voor theatermakers die soortgelijke ambities hebben. Het maken van dit essay heeft mij doen terugkijken en stilstaan bij alle doorlopen stappen. Om zo in te zien dat elke verstuurde e-mail, elke afwijzing en tegenslag onderdeel zijn van het proces.

Alvorens ik over de tournee ga praten, hier eerst een inleiding over hoe mijn tijd in Johannesburg tot stand is gekomen.

In 2015 speelde ik samen met collega theatermaker Aleksej Ovsiannikov voor het eerst op het Amsterdam Fringe festival. Hier zagen wij een fenomenale fysieke theatershow, gespeeld door Liezl de Cock, en geregisseerd door Rob Murray. De wereld die zij samen hadden gebouwd was beeldschoon, met absurd spel en doorgevoerde personages ingevuld. Die avond ontmoette ik Rob in het café van het compagnie theater. Een witte, grote man van begin 40, maar met fonkelende puppy oogjes. Ik vertelde over de clown voorstelling die ik met Aleksej had gemaakt. De volgende dag kwam hij kijken.

En niet alleen hij, maar ook Tony Lankester (directeur National Arts Festival, Zuid-Afrika) en Liezl waren daar.

Na de voorstelling sprak ik een dolenthousiaste Rob en Tony. Ze vonden het geweldig. De volgende dag kwamen Rob en Tony naar mij en Aleksej toe met de uitnodiging om de voorstelling naar het National Arts Festival te brengen. En zo geschiedde.

Het volgende jaar staan Aleksej en ikzelf voor het eerst op het National Arts Festival.

Na een succesvolle run spreken Rob en ik de wens naar elkaar uit om eens samen te werken.

Het is 2021, 5 jaar na onze voorstelling in Zuid-Afrika. Rob en ik hebben contact gehouden. Inmiddels zit ik in mijn 2^e jaar van de toneelacademie. Plannen voor stages worden gemaakt, en ik denk aan Rob. Ik contact hem en hij is dolenthousiast. Inmiddels is hij hoofd van de AFDA academie van Johannesburg. Hij nodigt mij uit om daar een voorstelling samen met hem te maken, met de afstuderende studenten. De periode is gezet op mei-juli 2022.

Het is november 2021. Ik heb begin meer en meer te twijfelen over of ik wel daarheen moet gaan. Op de academie hebben we net een Talk gehad die ging over welke verhalen je wel of niet mag vertellen. Opeens word ik erg onzeker over het avontuur. Via Rob kreeg ik te horen dat we de voorstelling met een groep van 5 jonge zwarte vrouwen gingen maken.

Wie ben ik om daarnaartoe te gaan?

Ik ken de theatercultuur en de mensen niet. Ik begin research te doen naar Johannesburg en stuit op alleen maar ellende. Een van de gewelddadigste steden ter wereld. Diep verdeeld. Wat heb ik daar nou te zoeken?

Ik praat er meer en meer over met familie en vrienden. En neig steeds meer naar niet gaan. Eind december 2021. Ik heb liefdesverdriet. Soms kan liefdesverdriet zo heftig zijn dat je weg wilt. En dat wilde ik. Weg! Ik belde Rob op en zei: Ik kom!

Via het GAVE fonds vroeg ik €2785 aan voor de reis en het verblijf, via Rob Ligthert kreeg ik €450 mee van de toneelacademie voor dit project. Ik kocht mijn tickets.

Ik had een gesprek met Jan van Opstal in februari 2022, 3 maanden voordat ik zou vertrekken naar Johannesburg. Hij vertelde mij over zijn werkzaamheden die hij daar had gedaan in de community. Wat mij het meeste bijbleef van deze ontmoeting was wat hij als laatste tegen mij zei: *Maak nooit de belofte dat je de spelers naar Europa zal brengen. Dat is iets wat je niet waar gaat kunnen maken.*

Het begin van het avontuur

Het is 4 mei 2022.

Ik land om 23.05 op O.R. Tambo vliegveld van Johannesburg.

Met mijn koffers loop ik de aankomsthal binnen en zie Rob Murray daar staan.

Zichtbaar ouder geworden, wat kilo's aangekomen, maar het was Rob, toch?

Ik loop op hem af, maar hij reageert niet op mij. Hij kijkt me aan maar reageert niet. Ik loop langs hem en sta even stil en kijk naar hem. Het is Rob toch echt! Ik tik hem op z'n schouders, en hij herkent me nu pas. Zo bleek dat hij nog een beeld van mij van 6 jaar geleden in z'n hoofd had. Toen woog ik nog zo'n 30 kilo meer.

Meteen voel ik mij onzeker over mijn keuze om te komen.

Vrijdag 6 mei 2022

De eerste repetitie

Ik word wakker in het tuinhuisje van de moeder van Liezl, waar ik de maanden verblijf.

Ik bestel een Über, dat is mij geadviseerd.

Aankomend bij de academie staan er 2 bewakers voor een hek. Ik moet een pasje laten zien om het terrein op te komen. Ik bel Rob, hij komt me halen en brengt me naar binnen.

Het is en grote school met ruim 2000 studenten. 95% van de studenten is zwart of gekleurd. Veel docenten zijn wit. Ik heb mij niet eerder zo wit gevoeld als dat moment.

We gaan naar onze repetitieruimte. Een voor een komen de actrices binnen. Ik schud ze de hand en stel mij voor. Zij zeggen "what?" als ik mijn naam zeg, en ik doe hetzelfde bij hun namen. Wat een gekke start. Werken met een groep mensen waarvan je de naam niet kunt uitspreken.

Maar hun enthousiasme om met mij te werken is groot. We krijgen een lecture van Rob over Afrikaanse theatercultuur. Het viel mij op hoe gretig en vol bagage deze vrouwen waren.

Maandag t/m donderdag 9-12 mei 2022

De eerste dagen zijn we alleen maar bezig met vertrouwens oefeningen. Waar mogen we elkaar aanraken, wat zijn onze grenzen. Aangezien Rob en ik ons beide erg bewust waren van het feit dat wij 2 oudere, witte, stevige mannen zijn, die werken met een groep jonge zwarte vrouwen legden we hier veel nadruk op.

De vrouwen vertelden ons verhalen over hun ervaringen met seksueel geweld in Zuid-Afrika. Mijn mond viel open van alles wat zij hadden meegemaakt. Ze buitelden over elkaar heen om meer te delen. Ik voelde mij vereerd met het vertrouwen wat ik al zo snel van ze kreeg. Maar hoe the hell konden Rob en ik hier als regisseurs aan werken?

We waren op zoek naar vervangende regisseurs, toen op vrijdag de actrices kwamen met een scene waarin ze een hockeyteam speelden die zich voorbereiden op een feest, en daarna op het feest werden lastiggevallen.

Toen we dat zagen, en het thema hockey viel, slaakten Rob en ik een zucht van opluchting. Nu hadden we een ingang die wij beide snaptten. De actrices spraken de wens uit met ons te werken, en niet met de aangedragen vervanger.

Ik weet nog het moment dat ik de groep voor mij had gewonnen. In week 2 had ik mijn eerste repetitie alleen met de actrices. Ik had thuis een dans voorbereid en leerde deze aan hen. Zo vol plezier en kracht hebben we toen in 2 uur tijd 2 dansen gemaakt. Vanaf dat moment waren we om naar elkaar.

Daarna hebben we in 4 weken tijd de voorstelling Whistleblowers gemaakt. Vanuit de eigen ervaringen van de actrices, en met de dramaturgie van een hockeywedstrijd kwam dit ontzettend snel bij elkaar.

Aangezien Rob ook een academie te leiden had, kwam veel van de productie en het maken op mijn schouders. Hier was ik erg blij mee, omdat ik verder niets om handen had.

Ik bekeek alle documentaires over de vrouwen positie in Afrika die ik kon vinden. Bekeek de statistieken van het land, en maakte het verhaal meer en meer ook van mijzelf.

Toen bleek dat er een mannelijke rol nodig was als scheidsrechter en als coach heb ik meteen mijzelf naar voren geschoven. Niet omdat ik dat nou zo graag wilde spelen. Maar omdat ik niemand anders vertrouwde om zich zo tegen de actrices op te stellen, en zo dicht bij hen te komen met deze thematiek.

Foto Peter Mulligen – voorstelling bij het Vista College in Heerlen

Confrontatie met een realiteit

Dat Zuid-Afrika een zwaar verdeeld land is heb ik wel gemerkt.

Er zijn zo veel hardnekkige systemen nog steeds intact, en volgens velen daar wordt het de laatste jaren erger. Ook is racisme nog erg krachtig aanwezig.

De verschillen tussen witte en gekleurde/zwarte mensen is haast overal zichtbaar. Dit is ook diep in culturen verweven. Zo ben ik op een date met een zwarte vrouw vaak vies aangekeken, wordt er tegen je aan gelopen. In winkels als ik alleen met de actrices ben wordt er vies naar mij gekeken. Het beeld van een witte man die meerdere partners heeft en die onderhoudt, een zo gehete “blesser”.

Maar ook tijdens de tournee in Nederland, in een café of restaurant alleen met de cast word ik smerig aangekeken of juist aangemoedigd. Het beeld maakt van alles los. Iedereen heeft z'n beeld van de situatie en oordeelt daarop. Dit gevoel heb ik zelf ook nooit eerder ervaren dat zoiets onterechts je wordt toebedeeld.

De oplossing van dit alles is de absurditeit van de situatie inzien. Veel hebben we met de crew om zulke ervaringen gelachen, maar zien het ook als een essentieel onderdeel van de thematiek waar we mee dealen.

Het belang van visuele documentatie

Een van de voorwaarden van het GAVE fonds, voor de verstrekking van de bijdrage, was dat er een gedeelte van het werk ook terug naar Nederland zou komen. Ik besloot om een documentaire te maken dat een inzage zou geven in het werken in een andere cultuur.

Het idee was dat een videograaf de groep en mijzelf een aantal dagen zou volgen gedurende het maakproces, en daar een mini docu van te maken om in Maastricht te tonen. Hiervoor was zo'n €800 begroot vanuit het GAVE fonds. Gedurende het repetitieproces voelde die docu als een "moetje". Iets wat artistiek niet direct als een kans of uitdaging voelde, maar nodig was voor de subsidies.

Toen voegde Feziwe Nyoni zich bij de crew. Zij is de vriendin van Modipadi, een van de actrices. Als afgestudeerde videograaf aan de AFDA academie 2 jaar eerder, was zij erg gretig om hieraan bij te dragen. Ik vroeg haar repetities te filmen, voor eigen naslagwerk maar ook voor de docu. Bij de voorstellingen vroeg ik haar het publiek te interviewen. De beelden daaruit gaven de inspiratie voor de documentaire. De reacties waren zo groots en oprecht. Voorbeelden van reacties zijn: Een mannelijke muzikant die de voorstelling zag zei "Door deze voorstelling voel ik pas wat ik zelf al die jaren fout heb gedaan. Mij is geleerd dat ik zo fysiek en jagend met vrouwen moest dansen. En de meeste muziek die in clubs draait benadrukt dat ook. Maar nu zie ik hoe heftig dat kan zijn voor vrouwen".

Een reactie van een jonge vrouw: "De voorstelling bracht me terug naar een trauma van lang geleden. Daar praat ik liever niet over.. Maar ik heb me niet eerder zo krachtig gevoeld over wat mij is aangedaan".

Andere reactie van een jonge vrouw: "je kon in de zaal voelen dat er werkelijke slachtoffers aanwezig waren. Ik voelde dat de vrouwen voor mij vechten, mij een klap in mijn gezicht gaven, maar mij ook omarmden".

Verrast door de impact van het werk hebben we besloten dat deze voorstelling het waard was om echt serieus te nemen, en er alles aan te doen om het te laten groeien. De documentaire was daar een essentieel onderdeel van.

Zo'n 2 weken hebben wij samen in een edit kamer gezet om de documentaire te editen. Hierin maakte ik de omschakeling om niet meer te focussen op de eerdere boog van de documentaire (waarin de cast een aantal werkdagen wordt gevolgd) maar om te switchen naar een document te maken wat de voorstelling het beste kon promoten. Die documentaire is de basis van alle successen die daarna nog zijn gekomen. De documentaire maakte invoelbaar wat de voorstelling was. Meer dan een registratie of foto's ooit konden doen. De documentaire kunt u hier zien:

<https://vimeo.com/user39594440/whistleblowers?share=copy>

Foto's van Whistleblowers voorstelling

Beide foto's zijn gemaakt door Peter Mulligen bij het Vista College

Kan het naar Nederland komen?

5 juli 2022

Het is half 2 's nachts, ik kan niet slapen.

Ik lig in bed naast Sophia, net 2 dagen hiervoor hebben we naar elkaar uitgesproken dat we graag elkaars partner willen zijn. Ik ben 2 dagen terug uit Makhanda, waar het National Arts Festival zich heeft afgespeeld. Met de prijs van Standard bank Silver award op het festival, een lovende recensie en staande ovaties tijdens de voorstelling (zelfs wanneer er maar 3 man publiek verspreid in de zaal zat was er een staande ovatie, dat zijn in mijn ervaring mijn meest waardevolle ovaties. Niet gedreven door groepsmomentum, maar vanuit eigen besluit).

Al nakauwend op dit succes dacht ik terug aan het gesprek met Jan van Opstal. Waar ik toen voluit voelde dat hij gelijk had begon ik nu toch aan deze uitspraak te twijfelen.

De impact van de voorstelling in Zuid-Afrika was iets wat ik nog nooit had meegemaakt. Zo veel pure emotie dat loskwam, zo veel werd er gedeeld, geknuffeld en gehuild.

De werkelijke situatie in Zuid-Afrika omtrent gender based violence lijkt hopeloos, en de statistieken onderstrepen dat. Maar er vloeide zo ontzettend veel kracht uit de ontmoeting met het publiek, dit onderstreepte de problematiek, maar ontcrachtte het ook op een bepaalde manier. In de Zuid-Afrikaanse cultuur gebeurt het maar al te vaak dat slachtoffers van GBV zich niet mogen uitspreken over het voorval, door druk van familie, vrienden, de politie of de daders. Ook de eigen ervaringen van de cast met GBV moesten zij verzwijgen en wegstoppen. Dat juist op het podium hier ruimte voor is, dat familie en vrienden er op deze manier niet omheen kunnen, en ze zo zien hoe groot de impact op het leven van een slachtoffer is. En dat dit zo veel mensen die de voorstelling zagen de kracht gaf om hun eigen verhalen te delen, om te huilen om wat hen is overkomen, en zich strijdvaardig te voelen.

Hoe zou deze voorstelling landen in Nederland? Hoe is de situatie van de vrouw in Nederland als het gaat om seksueel geweld? Dit was een vraag die ik mijzelf nog nooit had gesteld. Dit nam ik mijzelf kwalijk. Ik ben opgegroeid met 2 oudere zussen, heb veel vrouwen als hechte vriendinnen, en heb een verscheidenheid aan vrouwelijke partners gehad. Maar nooit heb ik daar serieuze gesprekken over gevoerd. Inmiddels is het half 3 's nachts, ik staar nog steeds naar het plafond. Het zachte gesnurk van Sophia klonk als het draaiorgel van mijn hersenen.

Stilletjes verlaat ik de slaapkamer en nestel mijzelf op de bank. Ik schenk een whisky in. Ik zoek op: Wat zijn de actuele verkrachtingscijfers in Nederland. Stichting slachtofferhulp toont de volgende statistieken:

Jaartal	Aantal verkrachtingen
2015	1.265
2016	1.535
2017	1.760
2018	1.940
2019	2.055*
2020	2.010*

Tussen 2015 en 2020 zijn de meldingen met 40% toegenomen. Nu zal een deel hiervan komen door meer bewustzijn en dat er meer vrijheid is om dit te melden. Maar het neemt niet weg dat het een gigantische stijging is. En net als in Zuid-Afrika wordt geschat dat het werkelijke aantal meerdere malen hoger ligt.

Statistisch gezien was er dus een bedding voor een Nederlandse tournee. Even was ik in dubio wat mijn beweegredenen waren om dit mogelijk te maken. De impact van Whistleblowers had mij tot dan toe omver geblazen. En als ik objectief naar de voorstelling keek voelde dat Whistleblowers ook mijn beste werk was. Kijkend naar mijn afstudeerjaar wat eraan zat te komen, wilde ik graag ook mijzelf presenteren met mijn beste werk. Alleen was ik angstig om de stap naar Nederland te wagen. Ik was mij erg bewust van het feit dat ik dan als witte man in Nederland te zien zou zijn die zich op een manier een niet eigen verhaal toe-eigent. Maar ik dacht, als dit in Zuid-Afrika geaccepteerd en toegejuicht wordt, dan moet Nederland toch ook kunnen?

Het is inmiddels 04.00 's nachts. Ik zit nog op de bank, inmiddels aan mijn 3^e whisky bezig. De deur opent, Sophia komt slaperig de woonkamer in gelopen. "what are you doing?" Ik vertelde mijn gedachten en mijn angsten, zij luisterde met slaperige ogen, en zei uiteindelijk: "Don't let people from the outside in to your thoughts. Trust that what you have created is bigger than every fear you might have".

Ik begon met een lijst op te stellen van theaterprogrammeurs, fondsen en andere betrokkenen die mij zouden kunnen helpen.

Voor de resterende 3 weken dat ik nog in Zuid-Afrika was hield ik dit idee verder voor me. De woorden van "geen hoop geven" van Jan spookten nog door mijn hoofd. In het laatste weekend van mijn verblijf speelden we Whistleblowers nog 3 keer in een gerenommeerd theater in Johannesburg. Ook daar was de impact groot en kwamen juryleden van de Naledi's kijken (Naledi staat gelijk aan de nationale theaterprijzen hier). Dit gaf de doorslag om het idee door te zetten.

Tussen augustus 2022 en maart 2023 heb ik e-mails gestuurd naar de volgende personen/instanties. Hieronder heb ik een tabel gemaakt van de type contacten die ik heb gehad met de personen. Van zo'n 20% heb ik nooit een reactie gekregen. Zo'n 40% had interesse, maar kwam niet uit door volle programmeer agenda of paste het werk niet volledig bij. De resterende 40% aan contacten hebben mij echt geholpen. Deze zijn met geel gearceerd.

Lijst met gecontacteerde personen/instancies

Theaters / festivals / partners NL	Partners/festivals andere landen
1. Jackie Smeets – Via Zuyd	1. Yvette Hardy – Assitej (ZA)
2. John de Weerd – Parade/Zaal3	2. Yannick Boudeau – Compagnie de la Cascuette Brussel (BE)
3. Kees Blijleven – de Krakeling	3. Lissa – Kunsten.be (BE)
4. Amy Gowen / Anamaria Cruz – international community arts fest.	4. Noel Jordan – Imagine festival UK
5. Ilse van Dijk – Karavaan festival	5. Julian Caddy – Brighton fringe (UK)
6. Oerol	6. Jozefien Mombaerts – TAZ (BE)
7. Spring Festival	7. Dominique Collet – Kopergieterij
8. Simone – Over 't IJ festival	8. Tat art.be
9. Nina Aalders – Boulevard festival	9. De Maan (BE)
10. Conny Braam – Zuid-Afrika relaties	10. Luna – Monty (BE)
11. Tweetakt festival	11. Veerle – Bronks (BE)
12. Hugo Berghs – C takt	12. Simon de Vos – De Studio (BE)
13. Marijn Lems – NRC/Theaterkrant	13. Alice de la Cunha – Physical theaterfestival Chicago
14. Heske van den Ende – Frascati	14. Thomas Royee – Via Rudolphi
15. Leonie Clement – Cement festival	15. Terry Hunter – Vancouver theater festival
16. Anneke Janssen – schouwburg Groningen	
17. Ellen Blom – Stichting Raamwerk	Fondsen / subsidie verstrekkers
18. Ilonka Dekker – Vanaf 2	1. Anja Krans – Fonds Podium kunsten
19. Mark – Noorderzon	2. Leo Swinkels – GAVE fonds
20. Karlijn – Jonge Harten	3. Lidian Fleers – cultuurparticipatie
21. Limburg Festival	4. info@sautikuufoundation.org
22. Cultura Nova	5. Albert Meijer – Creative Europe desk
23. Peter Nooten – theater aan het vrijthof	6. Linda Janssen – VSB fonds
24. Eileen – Theater de nieuwe Vorst	7. Prins Bernhard cultuurfonds
25. Loulou – CC Amstel	8. Jessica Glendinning – NL Ambassade in Zuid-Afrika
26. Likeminds	9. Saskia de Leeuw – AFK
27. Bijlmerpark theater	10. Lebolo – Zuid-Afrikaanse ambassade in Den Haag
28. Annelies hendrikse – Bellevue	11. Cultuurfonds Den Bosch Subsidie cultuurschakel Den Haag
29. Hank – Podium Mozaiek	Verhuurbedrijven / sponsoring
30. Jeffrey Meulman – Verkadefabriek	1. Camille Oostwegel – Chateau st Gerlach
31. Ellen Peters – concordia	2. Diks autoverhuur
32. Berith Danse – Pleintheater	3. Autoverhuur kroon
33. Inez Derkse – Het Laagland	4. Kuperus autoverhuur
34. Jeanette Oosteyen – VISTA college	5. Thom doorenbosch auto verhuur
35. Rob Lighthert/Joost Horward – Toneelacademie Maastricht	6. Oscar autoverhuur

Ik stuurde al deze contacten een variant van de volgende e-mail

Van: quintijn relouw <quintijnrelouw@hotmail.com>

Datum: donderdag 1 september 2022 om 10:26

Aan: " [REDACTED] [REDACTED]

Onderwerp: Whistleblowers onder de aandacht brengen bij ViaZuid

Beste Jackie & Joost,

Ik zou graag met jullie in gesprek gaan over de voorstelling Whistleblowers die ik afgelopen zomer in Zuid-Afrika heb gemaakt.

Mijn naam is Quintijn Relouw (32) vierdejaars regisseur aan de voltijd in Maastricht. Vanaf mei t/m eind juli ben ik in Johannesburg geweest om daar een voorstelling te maken met 5 afstuderende studenten van de AFDA academie. Die voorstelling heb ik samen met Rob Murray (bevriende Zuid-Afrikaanse maker) geregisseerd.

Het betreft een voorstelling met 5 jonge zwarte vrouwelijke actrices/makers uit Johannesburg, Zuid-Afrika.

In de voorstelling gebruiken we de kampioenswedstrijd van het hockeyteam "the whistleblowers" als metafoor om seksueel geweld en intimidatie te verbeelden. We interpreteren de regels van het spel, die allemaal tegen de spelers zijn. Switchend tussen droom sequenties en dansscenes in de club maken de speelsters de ervaring voelbaar hoe het is om vrouw te zijn in Zuid-Afrika (volgens diverse statistieken de verkrachting hoofdstad van de wereld)

De voorstelling is voornamelijk fysiek, Daarnaast is de voertaal Engels, en worden de talen Afrikaans, Zulu, en Xhosa gesproken.

De voorstelling heeft prijzen gewonnen op het National Arts Festival (grootste kunsten festival van Afrika) en heeft een grote emotionele impact op het publiek.

Ik voel dat dit verhaal ook belangrijk is voor het Nederlandse publiek. De verkrachtingscijfers in Nederland stijgen de afgelopen jaren flink door. En gaat het over een door mannen gedomineerde samenleving. Ook worden de 5 zwarte hockeyspeelsters door een witte coach/verzorger/scheids verteld wat te doen. De Nederland/Zuid-Afrika geschiedenis wordt zo ook neergezet.

Daarom ben ik nu bezig met het opzetten van een Europese tour (Nederland, Engeland, België en Duitsland).

Hiervoor zou ik graag met jullie in gesprek gaan hoe ik dit het beste kan aanvliegen. Welke partners ik in Nederland kan benaderen hiervoor. De vliegtickets, de visums, hun verblijf. Dit gaat zeker €25.000 aan fondsen nodig hebben.

Ik zou graag persoonlijk met jullie afspreken om allereerst kennis te maken en te kijken wat we voor elkaar kunnen betekenen.

De voorstelling, het proces, en de publieksreacties heb ik vastgelegd in onderstaande documentaire. Die geeft een goed beeld van de relevantie van het werk.

Documentaire link

<https://vimeo.com/738903760/3880ea563b>

Recensie van de eerste voorstelling op het National Arts Festival

<http://thecritter.co.za/?p=4720>

Vriendelijke groet,

Quintijn Relouw

0644412686

Normaal gesproken zou ik niet met zo een volledig afgebakende e-mail als introductie komen bij mogelijke partners. Maar ik voelde dat door de thematiek, de documentaire en de recensie, het al met al zo duidelijk was waar mensen zich toe moesten verhouden.

90% van de reacties die ik kreeg had de volgende strekking: Wat een ontzettend belangrijk en actueel thema. Helaas past dit net niet onze organisatie. De volgende redenen werden daarvoor gegeven: Onze doelgroep is een stuk jonger / wij hebben geen budget voor internationale programmeringen / onze programmering voor het theaterseizoen zit al helemaal vol / onze technische crew is al overvraagd, we kunnen niet last-minute programmeren / wij programmeren alleen voorstellingen die specifiek op de locatie zijn gemaakt / wij programmeren geen studentenwerk.

Onder welk kopje val je? – Deel 1

In begin september 2022 had ik mijn eerste ontmoeting met Anja Krans van het Fonds Podium Kunsten. Zij is hoofd van de tak – internationalisering – bij het FPK.

Via Yvette Hardy van de Zuid-Afrikaanse tak van Assitej is die afspraak tot stand gekomen.

We spreken af in het Café van ITA. Ik ben een half uur te vroeg en bestel een koffie.

Dan komt Anja aangelopen, we begroeten elkaar en babbelen wat over de waan van de dag. “Goed, ik heb dus je documentaire gezien” begint Anja na de chit-chat.

Ze zegt: Je hebt te maken met een goed product maar een erg lastige situatie.

In Nederlandse fondsensysteem is er niet veel ruimte voor wat jullie gemaakt hebben. Door corona zijn veel potjes voor internationaal werk komen te vervallen. In Nederland is er vooral financiering voor het maakproces van een voorstelling, en niet direct voor de tournee ervan. En al helemaal als een voorstelling niet in Nederland gemaakt is, is er eigenlijk geen mogelijkheid om fondsen aan te vragen. Daarnaast is het een studentenproductie, de spelers zijn nog studenten en jijzelf als regisseur ook. De grotere fondsen kijken niet naar aanvragen van studenten, alleen maar naar fondsen.

Maar er is één mogelijkheid. Er is een programmeer subsidie vanuit het FPK die de reiskosten en vliegtickets kan dekken, maar niet meer dan dat.

Dat is de regeling: BUITENLANDSE VOORSTELLINGEN OF CONCERTEN IN NEDERLAND

Dit moet vanuit één of meerdere organisaties die je voorstelling willen programmeren worden aangevraagd.

Met de kennis van dit gesprek ging ik weer terug mijn contacten induiken.

Het ICAF festival (international Community Art Festival) was de grote instantie die we nodig hadden om dit mogelijk te maken. In Oktober 2022 heb ik een online meeting met de programmeurs Anamaria en Amy. Zij hadden de documentaire gezien en waren onder de indruk van de impact. Nu had ik zelf Whistleblowers nooit als community art gezien. Het brengt wel mensen samen, maar de voorstellings-opzet heeft in mijn ogen niet veel met community te maken. Ook had ik zelf een stigmatiserend beeld wat community art kan zijn. Ik dacht direct aan clowns in vluchtelingen kampen, of theatermaken in samenwerking met kansarme jongeren. Maar ICAF overtuigde mij dat Whistleblowers bij hen in goede handen zou zijn.

Soms vindt een onderwerp jou

En dan vind je jezelf plotseling in een positie waarvan je nooit had gedacht te zijn. Quintijn Relouw als voorvechter van vrouwen rechten. Het voelt nog steeds gek om mijzelf zo te positioneren. En als ik eerlijk ben zie ik mijzelf ook niet zo. Het verhaal van Whistleblowers vond mij. En ik ben alleen maar bezig geweest om het verhaal zo goed mogelijk te vertellen. Maar vanuit de buitenwereld word ik nu wel zo benaderd.

Zo werd ik gevraagd door dezelfde cast om een nieuwe voorstelling Fronted met hun te maken, in november 2022. Deze voorstelling gaat over de rechten van zwarte lesbiennes in Zuid-Afrika. Ook dit staat gigantisch ver van mij af. Ik ben weer veel met de spelers in gesprek gegaan, en ben gaan researchen naar het onderwerp. Ik heb zo geleerd dat je elk verhaal je eigen kan maken, zonder het daadwerkelijk aan den lijve te hebben ervaren.

In februari heb ik veel tijd geïnvesteerd om de Whistleblowers documentaire (in samenwerking met het boulevard festival) op de internationale vrouwendag in Den Bosch te laten zien.

Tijdens het ICAF festival werd ik als enige witte persoon gevraagd om deel te nemen aan een interviewpanel over de positie van de Zwarte vrouw in Afrika. Een gesprek van 2 uur waarin de kwetsbaarheid van vrouwen in Afrika werd besproken.

En ik snap goed dat ik hier door mijn ervaring ook wel iets zinnigs over te zeggen heb, maar het voelt nog zo gek om daar dan bij te zitten. Dit is niet een strijd van jaren voor mij geweest. Ik heb gewoon geprobeerd een zo impactvolle voorstelling als mogelijk te maken.

Al denk ik ook dat dit juist een heel zuivere manier is om je hiertoe te verhouden. Vanuit ambitie en verbazing over een wereld die je niet kent. En de gretigheid om je daartoe te verhouden is iets wat mij verrast heeft.

Deze verhalen en thematiek hebben mij gevonden, en het ziet er naar uit dat deze samenwerking met het gezelschap van de Whistleblowers crew "Verity Productions" in de komende jaren nog door gaat gaan.

Prijzen onderhandelen

Door de thematiek van de voorstelling waren prijsonderhandelingen in Nederland erg interessant. Dit was voor het eerst dat ik merkte dat mensen bereidwillig waren om veel te investeren in het belang van het werk. Bij elk theater heb ik de maximale uitkoopsom gekregen. Dit ervaarde ik als een gigantisch verschil met eerdere voorstellingen die ik heb gemaakt.

De tournee in Nederland produceren

De onverwachte gebeurtenissen tijdens een tournee:

- Op dag 1, een bekeuring krijgen van €300 voor een foute afslag, toen ik de crew net van het vliegveld had gehaald.
- Allergische reactie van een actrice op (wat bleek achteraf) een schmink type wat nieuw was. Waardoor zij aan de antibiotica moest, en we uren bij een huisarts zaten
- €100 uitgeven aan medicijnen. Antigriep, hoestdrank, Strepsils

- Hoe met geld om te gaan. De spelers hebben zelf weinig geld. En familie verwachten cadeaus. Ik had geld voor betaling begroot, maar meer cash op handen was beter geweest.
- Conflicten binnen de groep.
- Transitie tussen de grootte van zalen.
- Dat je 24/7 met de crew bent. Het eerste en laatste spreekpunt. Je regisseert niet alleen een voorstelling, maar je hebt de regie van alles, alle volledige dagen.
- De voorstelling is een groot succes. Het krijgt de nominatie “keuze van de criticus” van theaterkrant. Veel programmeurs en andere theatermakers willen met je spreken.

Geweld

Het is 2 weken voordat de tournee in Nederland van start gaat.

In de whatsapp groep komt een bericht van Rob Murray, “I guess you’ve all heard the news. Please contact me if you need any support”. Ik had het nieuws op dat moment nog niet gehoord, en bel hem direct. Onkgopotse Nene, voor ons bekend als Cheese is vermoord. Hij was de huistechnicus van de AFDA academie. Rude het theater waar wekelijks voorstellingen geprogrammeerd stonden.

Cheese is in een café neergeschoten. Puur pech, hij zat op de toilet en kwam de toilet uitgelopen, midden in een overval. De overvallers schrokken en schoten hem neer.

Dit is niet de eerste keer dat de groep met het hevige geweld van Johannesburg geconfronteerd werd. Toen ik in November 2022 de eerste repetitie op de AFDA academie wilden beginnen met Modipadi en Boitshepo voor onze nieuwe voorstelling Fronted, liepen we via het buitenterrein van de academie naar de repetitieruimte.

Wij horen een vrouw gillen en roepen door het hek van de academie. Achter haar horen we piepende autobanden weggrijden. Ik kijk langs haar en zie een jonge vrouw op de grond liggen. Zij is zojuist neergestoken en de dader is in de auto weggereden.

Vanuit de straat schieten er allemaal mensen te hulp. Ik besluit Modipadi en Boitshepo mee naar binnen te nemen, weg van het geschreeuw.

Het bleek dat de jonge vrouw een student was van de AFDA academie die onderweg naar school was, ze liep met een telefoon aan haar oor. Het bleek dat de dader het op haar telefoon gemunt had.

Hoe nu verder?

Wij zitten met z’n 3^e in het lokaaltje van 4m2. We huilen. Modipadi en Boitshepo vertelden dat zij zelf net 5 minuten geleden over die weg gelopen hadden. We werden geconfronteerd met de willekeur van geweld.

De vrouwen delen verhalen over vriendinnen en vrouwen die zij kennen die ook met dit geweld in aanraking zijn gekomen. De positie van de vrouw is een ontzettend kwetsbare in Zuid-Afrika.

Ik wilde weten hoe het met die vrouw ging. Maar naar wie ik ook ging van de AFDA academie, niemand wist van haar toestand. 2 dagen later kwam er vanuit de academie een e-mail naar buiten waarin als het 3^e punt gemeld stond dat er een incident had

plaatsgevonden en dat studenten beter zonder hun laptop en telefoon zichtbaar over straat konden gaan. Over de gezondheid van de jonge vrouw werd verder niets gezegd.

Nog eens 3 dagen later komt uit dat zij in haar arm is gestoken en reeds uit het ziekenhuis is ontslagen. Ik deelde bij Rob Murray dat ik het onbegrijpelijk vond dat de academie niet de studenten bij elkaar had geroepen om dit vreselijke incident te bespreken.

“Als we dat doen, komt er zo veel emotie en angst naar voren, dat maakt het alleen maar erger” was zijn reactie. Wat een ontzettend harde realiteit.

Maar ook wij gingen verder met de orde van de dag, met repetities en het schrijven, maar wel met angst in het lijf.

Hoe stel je iemand gerust die zelf zo veel geharder is dan jijzelf? Vanuit mijn functie als regisseur heb ik de weg naar voren, als afleiding, gebruikt om hier mee om te gaan.

Rouwen?

Doordat Cheese was vermoord moest Rob Murray in Zuid-Afrika blijven om de situatie daar te managen, om ervoor te zorgen dat de academie niet om zou vallen.

De schok van de moord was groot. Maar ruimte voor emotie was er niet voor mij.

Aangezien Rob zou meekomen naar Nederland als technicus, zat ik als producent met een groot probleem. Rob had toegezegd gratis de techniek hier te doen, aangezien zijn salaris bij AFDA werd doorbetaald. Zijn vliegtickets was al betaald, en hier was geen refund voor mogelijk.

Een nieuwe technicus vinden in het Nederlandse landschap is extreem moeilijk. Zo bleek.

Met een gat in mijn begroting van zo'n €3000 en met de angst dat de tournee niet door kon gaan ben ik al mijn connecties afgegaan voor een nieuwe technicus. Voor het minimale geld was geen enkele technicus te vinden. Ook is het onderwerp zo kwetsbaar dat ik alleen met iemand op tournee wilde die ik 100% kon vertrouwen rond de vrouwen. Even dacht ik aan de tournee cancelen, maar er was al zo veel geld geïnvesteerd, dat ik er zelf aan ten onder zou gaan financieel. En ook om Cheese te eren moest de tournee doorgaan.

Gelukkig bracht Bram van der Snel (afstuderend performance student aan de toneelacademie van Maastricht) de oplossing. Hij offerde een week repetitie tijd van zijn eigen voorstelling “The hollow man” om met ons mee op tournee te gaan.

Ik besloot om in het programmaboekje een pagina aan Cheese te wijden als eerbetoon.

Hier kwam ik erachter dat je als producent haast geen ruimte kan hebben voor emotie. Ik moest door en de emotie verdringen om ervoor te kunnen zorgen dat de andere betrokkenen van Whistleblowers konden rouwen.

Achteraf bleek de toevoeging van Bram een gouden greep. Hij lag geweldig in de groep, was gretig, hardwerkend en erg bekwaam. Inmiddels is Bram betrokken als medeproducent bij de volgende tournee.

De Tournee

De tournee vond plaats bij deze plekken:

- ICAF festival, grote zaal theater zuidplein: 500 man publiek

- Zaal3 Den Haag: 35 man publiek
- Vista College Heerlen, 2 voorstellingen. In totaal 200 man publiek
- Toneelacademie Maastricht, 2 voorstellingen. In totaal 150 man publiek
- Verkade Fabriek Den Bosch – 32 man publiek
- Pleintheater Amsterdam – 63 man publiek

Ook al zaten de zalen niet altijd vol, waren de reacties altijd erg emotioneel geladen. Het verhaal van deze vrouwen is zo krachtig, en de situatie zo nijpend. Het heeft mij verbaasd hoe goed deze spelers zijn. Ik heb ze zien groeien in de tournee. Hierdoor heeft de voorstelling ook een transformatie gemaakt. Het is nu een voorstelling voor de grote zalen.

Hoe nu verder met de voorstelling?

Na het succes in Nederland zijn er veel deuren opengegaan. We zijn reeds geprogrammeerd voor een zomerse tour via de Parade in 2024. Daarnaast ben ik in gesprek met het Brighton Festival Engeland. Het creative festival in Canada, het physical theater festival in Chicago. De voorstelling blijft spelen in Zuid-Afrika, het gaat langs scholen en festivals. Voor veel van die voorstellingen is er een vervangende coach, als ik niet in Zuid-Afrika ben. In augustus is het internationale jongeren theaterfestival in Johannesburg. Hierop staan we geprogrammeerd.

Qua contacten ga ik binnenkort op gesprek bij Anneke Janssen, directrice van Asko|Schönberg, en programmeur bij schouwburg Groningen, heeft goede banden met het NNT. Zij zag de voorstelling in Den Bosch en wilt met mij spreken over een duurzame kunst connectie tussen NL en Zuid-Afrika.

Met het ICAF festival heb ik goede relaties en gaan we zoeken naar een langer samenwerkingsverband.

In de zomer ga ik een stichting worden die zich ook gaat richten op de kunstrelatie tussen beide landen.

Tussen mei en augustus 2024 ga ik proberen een nieuwe tournee op te zetten voor Whistleblowers. Waarbij we in Nederland op de parade gaan spelen. Daarnaast wil ik dan ook naar Brighton, Canada, België, Spanje en Duitsland.

Onder welk kopje val je? -Deel 2

Gesprek nummer 2 met Anja Krans van het FPK. Dit keer na de tournee, nadat zij de voorstelling heeft gezien.

Ze zegt: Ik val meteen met de deur in huis, de voorstelling was prachtig, maar het is heel lastig om hier subsidie voor te krijgen.

Doordat de voorstelling in Zuid-Afrika is gemaakt, is er weg weinig mogelijk qua subsidies. Hoe succesvol een voorstelling ook is. De Nederlandse belastingbetaler moet je in oogschouw houden, wat heeft die eraan.

En daarnaast, wat is jouw rol? Je bent natuurlijk de regisseur, maar hoe jij fondsen aanvraagt, dan ben je een agent/booker. Je belt alle theaters af om te mogen spelen, dat is een booker. Er zijn weinig subsidies die aan bookers verstrekken.

Ze zegt: het beste wat jij kunt doen, is je ontwikkelen als maker in Nederland. Probeer bij gezelschappen te mogen maken, en over 4 jaar een vierjarenplan indienen. Je moet je werk hier niet uit het oog verliezen. Als je meer body hebt als maker kan je ook grotere aanvragen doen. Die dan internationaal weer doorwegen.

Kort samengevat drukte zij mij op het hart om mijzelf als regisseur divers te blijven ontwikkelen en door te groeien. Dit neem ik ter harte.

Begroting

Met deze begroting is de tournee gefinancierd

Whistleblowers Dutch tour Budget		
income		
A payments		
ICAF festival		€ 2.500
Theateracademy Maastricht		€ 1.500
Zaal 3 The Hague		€ 1.000
Pleintheater Amsterdam		€ 750
Verkadefabriek Den Bosch		€ 1.300
Vista College Heerlen		€ 7.350
B funds		14400
Hour investment Quintijn Relouw	33 x €30 per uur	€ 990
Fonds podium kunsten, subsidie		€ 7.437
GAVE talent fund Maastricht, subsidie		€ 2.215
		10642
	Total income	€ 25.042
Costs		
Wage		
Quintijn Relouw: Director, producer, actor	133 X €30 per uur	€ 3.500
Boitshupo malle - creator, actress	Voor hele tour	€ 1.000
Reabetswe Gaentswe - creator, actress	Voor hele tour	€ 1.000
Phindiwe Qakoshe - creator, actress	Voor hele tour	€ 1.000
Modipadi Mokgohloa - creator, actress	Voor hele tour	€ 1.000
Kgaogelo Makgoba - creator, actress	Voor hele tour	€ 1.000
Feziwe Nyoni - Understudy, Chaperone, stage manager, technician	Voor hele tour	€ 1.000
technicus Bram		€ 1.350
		€ 10.850
travelcosts		
roundflight tickets Johannesburg - Amsterdam	767 per ticket X 7 pers.	€ 5.369
Transport from and to Johannesburg airport	7 persons	€ 125

travelinsurance	7 persons	€ 140
Visa costs, €110 per Visa	7 persons	€ 770
2 extra suitcases decor	€80 per suitcase	€ 320
Bus rental for Dutch tour	for 7 days	€ 656
petrol		€ 450
public transportation		€ 120

€ 7.950

Housing

6 nights in Rotterdam, Payd for by ICAF festival	28 maart - 2 april	€ 0
Hostel the Hague	03-Apr	€ 308
Castle Valkenburg Chateau - €25 per night X 8 = € 200 X 4 nights	4 t-m 7 april	€ 700
Airbnb Den Bosch	08-Apr	€ 225
Hostel Amsterdam	9-12 april	€ 1.582
per diem 6 persons, 15 days .	€20 a day per person	€ 1.800
7 x mobile data 8 GB lebara € 15 per data card.	15 X 7	€ 105

€ 4.720

Costume & Set

costume		€ 300
Set + props		€ 1.000

€ 1.300

Marketing

programs	werkelijk: 215	€ 222

€ 222

totaal lasten:

€ 25.042

Saldo

€ 0

Recensies

Op 3 verschillende festivals hebben we recensies gekregen, die essentieel waren voor het succes en zichtbaarheid van de voorstelling. Ze staan hieronder vermeld.

Theaterkrant

Verity Productions

Whistleblowers

ZELDEN WAS DE HELENDE KRACHT VAN THEATER ZO VOELBAAR

**KEUZE VAN
DE CRITICUS**

Marijn Lems - 1 april 2023

Gezien op 31 maart 2023, International Community Arts Festival, Rotterdam

Voor *Whistleblowers* werkten regisseurs Quintijn Relouw en Rob Murray samen met vijf jonge zwarte vrouwen van de kunst- en creatieve-industrieopleiding AFDA Academy in Johannesburg. In het maakproces kwamen ze samen op het thema van gender-based violence: (seksueel) geweld tegen vrouwen. (Een trigger warning voor deze recensie is dus op zijn plaats).

Volgens Interpol is Zuid-Afrika de 'rape capital of the world'. Per 100.000 inwoners worden er jaarlijks tussen de 72 en 92 aangiftes van verkrachting gedaan – maar volgens onderzoekers wordt slechts 10% van de verkrachtingen überhaupt aan de politie gemeld. Naar schatting wordt er in Zuid-Afrika iedere 25 seconden iemand het slachtoffer van seksueel geweld.

Met deze kennis, die in het programmaboekje van de voorstelling wordt vermeld, en met Nina Simone's *Sinnerman* over de speakers, kijk je meteen met een sterk geëmotioneerde blik naar het openingsbeeld van *Whistleblowers*. Op het podium staan twee waterkoelers, hangt een net met hockeysticks en een scorebord gevormd door plastic bekertjes, en liggen er op vijf plekken hockeyballen op de grond, elk uitgelicht met een spot. Dan gaan de spots één voor één uit, waardoor de ballen verdwijnen. Zelfs voordat Reabetswe Gaentswe, Boitshupo Maile, Kgaogelo Makgoba, Modipadi Mokgohloa en Phindiwe Qakoshe het podium betreden wordt zo de impact van femicide al voelbaar.

De voorstelling zelf heeft de vorm van een hockeywedstrijd, waarin de regels en structuur van de sport worden aangegrepen als metafoor voor alle facetten van *rape culture*. Na een indrukwekkende prestatie moet een van de spelers op schoot komen zitten bij al haar ooms en familie vrienden, terwijl ze eens goed in haar vel knijpen (de mannenrollen worden steeds door de actrices zelf gespeeld). De spelers krijgen gele en rode kaarten als ze zich volgens de mannelijke scheidsrechter (Relouw zelf) te uitdagend of brutaal gedragen naar de patriarchale autoriteit. En de wedstrijd zelf wordt gepresenteerd als een confrontatie tussen de vrouwelijke *Whistleblowers* aan de ene kant en mannelijke Red Caps aan de andere kant, waarbij de fysieke kwetsbaarheid van 'ons' team steeds voelbaarder wordt.

Naarmate de voorstelling vordert wordt de sfeer steeds grimmiger. In tussenscènes bevinden we ons opeens op een feestje waar de vrouwen zich uitgelaten op de dansvloer storten, maar steeds door opdringerige mannen worden opgejaagd. De manier waarop de lol en levensenergie van de vrouwen door het *gecreep* van de mannen wordt weggezogen

maakt tastbaar hoe alomvattend het probleem van toxische mannelijkheid voor vrouwen kan zijn; als je steeds voor gevaar op je hoede moet zijn, wordt het je onmogelijk gemaakt om plezier te hebben in je leven.

Uiteindelijk stuurt de scheidsrechter alle vrouwen met een rode kaart het veld af, behalve één, die in haar eentje de strafcorners van het gehele mannelijke team moet weerstaan. De link met groepsverkrachting is duidelijk en hartverscheurend, en ook de implicatie hoe mannen elkaar helpen om vrouwelijke solidariteit te doorbreken en het kwetsbaarste individu van de groep af te zonderen. Uiteindelijk zetten de vrouwen nog een laatste tegenaanval in, woedend over het feit dat ze steeds in de verdediging worden gedrongen.

De uitkomst daarvan is ongewis: de voorstelling komt tot een abrupt eind. Maar het hoogtepunt moet dan nog komen. De spelers, hevig geëmotioneerd, zoeken tijdens het applaus eerst steun bij elkaar voordat één van hen het woord neemt en de statistieken nog eens opnoemt. Ze vertelt dat de namen die op hun hockeysticks staan slachtoffers zijn van seksueel geweld in Zuid-Afrika en Nederland. Ze vertelt dat ze een maand geleden één van hun crew members 'in brutal fashion' zijn verloren. Ze zegt 'It's getting harder to perform this piece each time, it's getting harder to be a woman in South Africa every day'. En vervolgens nodigt ze alle 'survivors of sexual violence' uit om op het podium de hockeysticks te komen signeren.

Eerst staat één vrouw op, dan steeds meer. Uiteindelijk staat de helft van de vrouwen (en een handjevol mannen) in de zaal op het podium, elkaar troostend en steunend. Het hele publiek – ook de achterblijvers – huilt om het geweld dat deze en honderden miljoenen andere vrouwen is aangedaan, en nog iedere dag wordt aangedaan. Zelden werd de helende kracht van theater mij zo duidelijk, te meer vanwege het internationale karakter van dit moment van collectieve solidariteit.

De samenwerking beviel de spelers zo goed dat ze na het succes van *Whistleblowers* een eigen gezelschap oprichtten, genaamd Verity Productions. In november van vorig jaar maakten ze, opnieuw met Relouw als regisseur, hun tweede voorstelling *Fronted*, die de begrafenis van een zwarte lesbische vrouw die zelfmoord pleegde als uitgangspunt neemt. Het is te hopen dat het ongelofelijk dappere en vitale werk van de groep in Nederland en Europa te zien blijft

No safe space for women

BY ROBYN SASSEN ON SEPTEMBER 24, 2022 •

SPORT IS ONE of South Africa's religions. It's also been a cute metaphorical way of dealing with other concerns of a political ilk, in popular culture. *Whistleblowers*, created by the cast and directed by Rob Murray and Quintijn Relouw, takes things much deeper: it's a scary, relevant and confrontational play that is important, but not for the faint of heart. "Cute" falls out of any adjectival litany possible to describe this hockey-resonant work which performs at the Hilton Arts Festival on Sunday September 25, at 12:30pm in the Memorial Hall.

As you enter the Memorial Hall, two things strike you: The smell of wintergreen – Deep Heat – which pervades this windowless space oppressively. And the tight fit of the bleachers. These two factors make the experience of watching the work immediately threatening: you are enclosed; the air is thick. You will not be able to get out quickly, if you need to.

With this thought bouncing through your sensibilities, the work begins with a shrill piercing whistle blown by a white man who towers over the cast, at full blast. The space of the Memorial Hall, with seated audience members stacked several rows deep is not big enough for the sound of this very violent piece. The shrieks and bellows of the cast, the banging of hockey sticks against the floor, the anger and outrage in the work, all contribute to it assaulting the audience; your pulse starts racing before anyone has said a thing.

Having said that, and when the noise of the production parts to reveal the cast harmonizing, you forgive everything. These five young women performers collaborate like goddesses. But this is not a godly play, by any manner of means. It's a tale by sentient and furious young women speaking of cut-throat hockey, which becomes a metaphor and a container for a diatribe about gender-based violence in South Africa.

And as the work grows on you and several ideas are tossed hither and yon, from deeply sinister but choreographically accurate interpretation of the 1934 Abe Lyman song, *Keep Young and Beautiful (if you want to be loved)*, to the directly threatening reality of a white male referee (Mike Wiblin) in appallingly revealing shorts, to the horrifying observation that

'no' has become South African women's national anthem, the unpleasant nature of the theatre environment itself is vindicated, but still fits into a discursive place in this work.

These girls speak in hopscotch dialect about the problems they encounter with their large sticks and short skirts. They voice voiceless fears about dancing with men in bars, and they have written on their hockey sticks the names of young women who this country has let down. The Karabos and Uyinenes, the Bontles and Tshepangs, the Irene and Sarahs, Aviwes and Amandas and the Thiwes and Hannahs, to name only those whose violent deaths reached national headlines. The backs of their shirts have numbers indicating the percentages of rape victims, of unreported cases, of men who get off scot-free.

Whistleblowers is an unabashed piece of advocacy theatre that articulates different levels of fear. Evocative of works such as Peter van Heerden's *Six Minutes* of 2006 or Sello Pesa's 2018 piece *Bag Beatings*, it's a powerful and complicated, yet supremely direct piece, in which even the theatre doesn't feel like a safe space for the telling and the hearing of these multiple and multiplying stories of damage inflicted.

Eerste recensie die we kregen was van Steve Cretzman – The Critter tijdens het National Arts festival

Whistleblowers

SPORT IS ONE of South Africa's religions. It's also been a cute metaphorical way of dealing with other concerns of a political ilk, in popular culture. *Whistleblowers*, created by the cast and directed by Rob Murray and Quintijn Relouw, takes things much deeper: it's a scary, relevant and confrontational play that is important, but not for the faint of heart. "Cute" falls out of any adjectival litany possible to describe this hockey-resonant work which performs at the Hilton Arts Festival on Sunday September 25, at 12:30pm in the Memorial Hall.

As you enter the Memorial Hall, two things strike you: The smell of wintergreen – Deep Heat – which pervades this windowless space oppressively. And the tight fit of the bleachers. These two factors make the experience of watching the work immediately threatening: you are enclosed; the air is thick. You will not be able to get out quickly, if you need to.

With this thought bouncing through your sensibilities, the work begins with a shrill piercing whistle blown by a white man who towers over the cast, at full blast. The space of the Memorial Hall, with seated audience members stacked several rows deep is not big enough for the sound of this very violent piece. The shrieks and bellows of the cast, the banging of hockey sticks against the floor, the anger and outrage in the work, all contribute to it assaulting the audience; your pulse starts racing before anyone has said a thing.

Having said that, and when the noise of the production parts to reveal the cast harmonising, you forgive everything. These five young women performers collaborate like goddesses. But this is not a godly play, by any manner of means. It's a tale by sentient and furious young women speaking of cut-throat hockey, which becomes a metaphor and a container for a diatribe about gender-based violence in South Africa.

And as the work grows on you and several ideas are tossed hither and yon, from deeply sinister but choreographically accurate interpretation of the 1934 Abe Lyman song, *Keep Young and Beautiful (if you want to be loved)*, to the directly threatening reality of a white male referee (Mike Wiblin) in appallingly revealing shorts, to the horrifying observation that 'no' has become South African

women's national anthem, the unpleasant nature of the theatre environment itself is vindicated, but still fits into a discursive place in this work.

These girls speak in hopscotch dialect about the problems they encounter with their large sticks and short skirts. They voice voiceless fears about dancing with men in bars, and they have written on their hockey sticks the names of young women who this country has let down. The Karabos and Uyinenes, the Bontles and Tshepangs, the Irene's and Sarahs, Aviwe's and Amandas and the Thiwe's and Hannahs, to name only those whose violent deaths reached national headlines. The backs of their shirts have numbers indicating the percentages of rape victims, of unreported cases, of men who get off scot-free.

Whistleblowers is an unabashed piece of advocacy theatre that articulates different levels of fear. Evocative of works such as Peter van Heerden's *Six Minutes* of 2006 or Sello Pesa's 2018 piece *Bag Beatings*, it's a powerful and complicated, yet supremely direct piece, in which even the theatre doesn't feel like a safe space for the telling and the hearing of these multiple and multiplying stories of damage inflicted.